

DOGA

DOGA tester og utvikler

Framtidsscenario som metode i by- og stedsutvikling

Innhold

3 Innledning

Del 1 – Om scenarioarbeid

5 Ulike typer scenarioer til ulike typer formål

6 Fordelen med scenario som medvirkning

7 Hvordan lykkes med scenariometodikk?Hva

11 bygger metoden på?

Del 2 – Framtidsscenario i praksis

14 Framtidsscenario i praksis

15 Slik gjør du det!

16 Prosesskart

17 Modul 1: Skaffe innsikt

20 Modul 2: Utforme framtidsscenarioer

21 Modul 3: Konkretisere og realisere

23 Veien videre

« Vi kan ikke løse
problemene våre med
den samme tankegangen
som vi brukte da vi
skapte dem. »

Albert Einstein

Innledning

Hvordan kan vi planlegge for en framtid vi ikke kjenner? Vi kan kanskje tenke oss fem til ti år fram i tid, men hva med tjue eller tretti? Når kommuneplanleggere må tenke så langt fram, kan scenariometodikk være et godt verktøy.

Scenarioplanlegging er en kjent metode som hjelper oss med å ta et langsiktig perspektiv i en verden med stor usikkerhet. Scenarioplanlegging handler om å ta beslutninger i dag med en forståelse for hvilke konsekvenser de vil ha i framtiden.

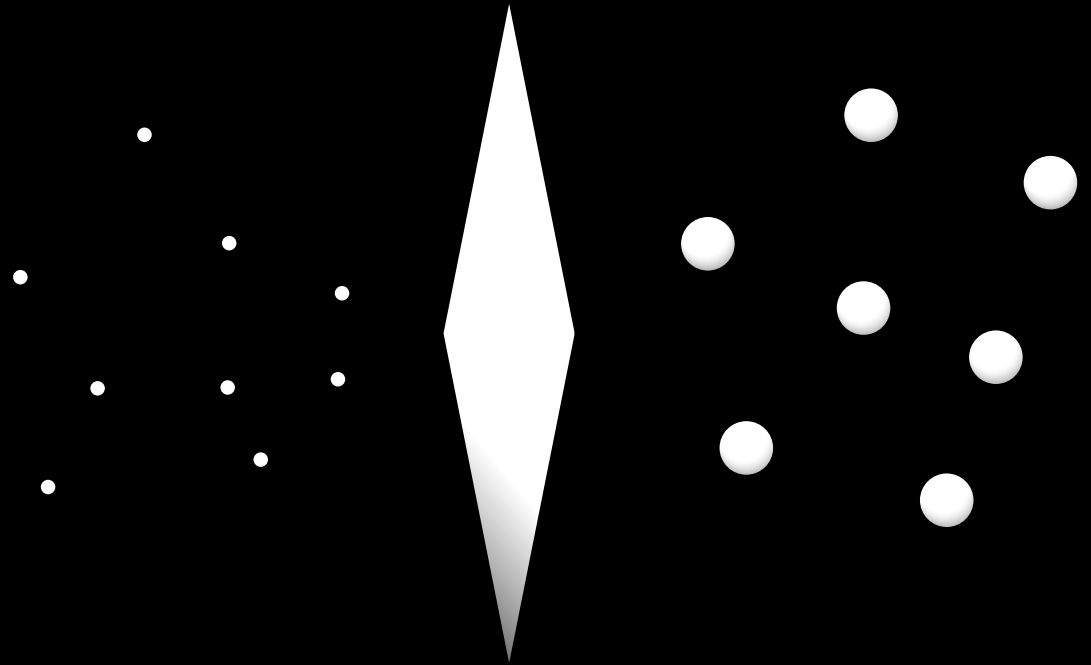
I prosjektet «Rurale framtider» utforsket DOGA bruken av scenarioer i medvirkning. Målet var å involvere flere unge voksne i by- og stedsutvikling, og bidra til nytenkning på området. Her presenterer vi resultatene av prosjektet.

Foto: Unsplash/ Garidy Sanders

Del 1

Om scenarioarbeid

Ulike typer scenarioer til ulike formål

Scenariometode brukes i mange ulike sammenhenger og for mange formål, derfor er det hensiktsmessig å operere med ulike typer scenarioer. Vi kan dele dem inn i tre hovedkategorier¹:

- scenarioer som fokuserer på hva som vil skje (prediktive)
- scenarioer som fokuserer på hva som kan skje (utforskende)
- scenarioer som fokuserer på hva som bør skje (normative)

Det er særlig normative scenarioer som kan hjelpe oss med å finne ut hvordan vi kan nå spesifikke mål, og som derfor er gode å bruke i by- og stedsutviklingsprosjekter.

Normative scenarioer kan videre deles inn i ²

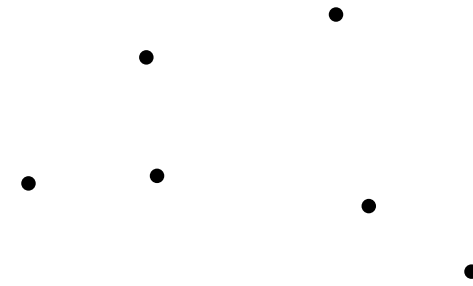
- bevarende (preservative)
- forandrende (transformative)

Bevarende scenarioer handler om å se for seg en ønsket framtid uten å forandre så mye på dagens system. Et eksempel på dette kan være det vi kaller «grønn vekst». Det kan ses som et scenario der vi ønsker å bevare dagens økonomiske system basert

på økt forbruk og vekst, samtidig som vi reduserer utslipp og tar vare på naturen.

Forandrende scenarioer innebærer gjerne en mer radikal endring av framtiden, som endringer i grunnleggende systemer og samfunnsstrukturer. Her kan vi se på samfunnet og systemet med helt nye øyne. Med dagens komplekse utfordringer knyttet til klimaendringer og sosial ulikhet er det mest nærliggende å jobbe med forandrende scenarioer.

^{1,2} *Scenario Planning for Sustainability in Stockholm, Sweden: Environmental Justice Considerations – Ulrika Gunnarsson-Östling og Mattias Höjer*

« To treat your facts with imagination is one thing, to imagine your facts is another. »

John Burroughs

Fordeler med scenario som medvirkning

Scenario kan egne seg særlig godt som medvirkningsmetode i tidlig fase av en planprosess, for eksempel i arbeidet med kommunal planstrategi eller kommuneplanens samfunnsdel. Metoden kan også brukes i starten av en reguleringsplan eller i forbindelse med planlegging av konkrete tiltak, for eksempel en skoles uteområde.

Får fram eventuelle konflikter tidlig

Noens ønskede framtid kan være andres mareritt. Scenario er en godt egnet metode for å få fram konflikter tidlig i stedsutviklingsprosesser. Når konfliktene avdekkes tidlig, er det større sjanse for at de kan løses før de blir for ødeleggende.

Engasjerer og fremmer samskaping

Scenario kan også fremme samskaping, fordi metoden gir deltagerne et naturlig eierskap til prosessen. En annen fordel med denne metoden er at den er ny og spennende for mange, og kan derfor både forebygge medvirkningstretthet og engasjere dem som vanligvis ikke deltar i stedsutviklingsprosesser.

Foto: Chris McCormick

Hvordan lykkes med scenariometodikk?

Noe av det beste med scenario som metode er at den får oss til å løfte blikket og se verden med nye øyne. Den får oss til å bryte med gamle mønstre og vanetenkning, og ta i bruk fantasi og kreativitet.

Men, for å lykkes med scenariometodikk, er det tre viktige elementer som må være på plass. Det første handler om å forankre prosessen og sette et tydelig mål. Det andre handler om å skape rom for at deltagerne kan tenke fritt og uten hemninger. Det tredje elementet handler om å skape eierskap til scenarioene gjennom å vekke følelser og engasjement.

Se framtiden fra ulike perspektiver

Med framtidsscenario kan vi forestille oss flere mulige framtider ut fra et sett med forutsetninger. Forutsetningene bestemmer vi selv. Vi kan for eksempel tenke oss to mulige framtider: en med høy grad av tillit mellom innbyggere og kommunen, og en med lav grad av tillit. Forutsetningene høy eller lav grad av tillit fungerer som ulike perspektiver vi kan forestille oss framtiden ut fra. Hvordan påvirkes tjenestetilbudet i kommunen? Innbyggernes helse? De fysiske møteplassene i lokalsamfunnet?

En nedefra-og-opp-prosess

Prosesen med å skape nyttige og relevante framtidsscenarioer skal være «nedefra-og-opp» hvor deltagerne lager nye antagelser og hypoteser for hvordan framtiden kan bli. Målet er at deltagerne våger seg ut av komfortsonen, er kreative og får eierskap til egen framtid.

Fra ord til handling

Ulike aktører samarbeider på tvers, både i workshopen, og i det videre arbeidet i etterkant. Til slutt legges en plan for hvordan funnene fra workshopen skal tas videre. Vi kan for eksempel formulere konkrete oppgaver som deltagerne får ansvar for å iverksette. Dette skal bidra til å realisere noen aspekter av de framtidsscenarioene som ble skapt.

1. Forankre og sette et tydelig mål med prosessen

Det aller første som må gjøres er å forankre prosessen hos initiativtakere og prosessledere. Det må være en felles forståelse for omfang og mål, og dette må foreligge skriftlig før arbeidet kan begynne. Det er også viktig å planlegge for hva som skal skje med scenarioene i etterkant av prosessen, for å unngå at de bare havner nederst i en skuff og blir glemt.

2. Åpne opp for kreativitet og fri tenkning

DOGAs Guide til designdrevet innovasjon forteller oss at vi først må etablere det rette tankesettet før vi kan starte på en god innovasjonsprosess. Det tar utgangspunkt i menneskene og deres adferd og behov – særlig de emosjonelle – og legger vekt på at vi må forstå sammenhenger og se helheten.

I kreative prosesser oppstår det ofte ulike syn og motstridende meninger. Dette kan skape friksjon, men vi bør omfavne motsetningene og bruke dem for alt de er verdt. Flere studier har vist at en slik måte å tenke på fører til mer kreativitet, fleksibilitet og produktivitet. Dette tankesettet passer godt når vi jobber med framtidsscenarioer.

3. Skape eierskap

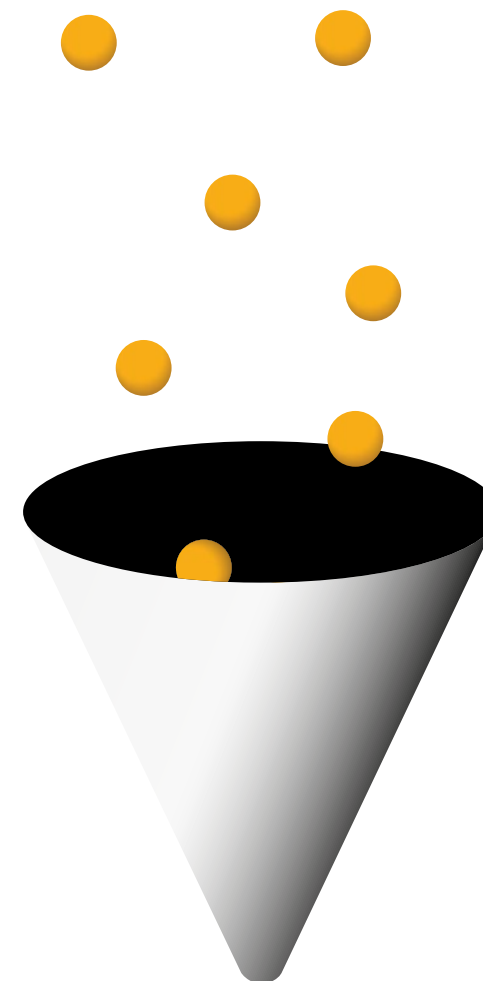
Med eierskap mener vi en følelse av engasjement, og en følelse av at det angår oss personlig. Den beste måten å vekke følelser på, er historiefortelling og iscenesettelse. Vi kan også kalle det for «opplevelsesdesign».

Opplevelsesdesign er et voksende felt og defineres ulikt avhengig av hvordan og i hvilken sammenheng det brukes. Det handler om å skape en dypere forståelse for hvordan utfordringer og mulige løsninger kan oppleves på kroppen.

I opplevelsesdesign blandes ulike elementer som stimulerer sansene, som

- lyd og musikk
- gjenstander
- video
- historiefortelling
- iscenesetting og improvisasjon

En kjernekomponent i opplevelsesdesign er følelser. Når følelser vekkes, skjerpes oppmerksomheten og vi husker opplevelsen bedre – inntrykket blir sterkere og gir mer mening. Av den grunn er følelser viktige når vi jobber med framtidsscenarioer.

Opplevelsesdesign i scenarioprojekter

Høsten 2019 ble det gjennomført to scenarioprojekter på DOGA der opplevelsesdesign ble tatt i bruk.

Framtidslaboratoriet

Dette prosjektet var et samarbeid mellom DOGA, Kommunal og moderniseringsdepartementet (KMD) og Arkitektur- og designhøgskolen i Oslo (AHO).

I arbeidet med stortingsmelding for innovasjon i offentlig sektor hadde KMD tatt i bruk framtidsscenario som metode, og utarbeidet fire scenarioer for digitalisering og samfunnsdeltakelse i 2040. Et AHO-team som jobbet innenfor interaksjons- og tjenstedesign tolket og levendegjorde scenarioene.

Resultatet ble formidlet gjennom en utstilling på DOGA høsten 2019. Her kunne folk gå inn i scenarioene og se, ta på og føle på kroppen hvordan de ulike framtidene kunne bli.

Framtidsfabrikken

Prosjektet Framtidsfabrikken var et samarbeid mellom DOGA og Oslo arkitekturtriennale og Metis Arts.

Metis Arts stod for regi og gjennomføring, og de henter sine metoder fra teater og improvisasjon. I en serie med workshoper skulle deltagerne se for seg en framtid der mennesker hadde klart å komme seg gjennom og leve med klimakrisen. To spesifikke steder i Oslo var valgt ut – Grønland og Bjørvika – og deltagerne hadde en tilhørighet til disse stedene. Slik ble scenarioene som ble skapt i disse workshopene forankret i befolkningens ønsker, visjoner og drømmer.

Scenarioene dannet deretter rammen rundt en improvisert forestilling, framført av skuespillere, filmet og vist på DOGA under Oslo arkitekturtriennale 2019.

Improvisasjon som verktøy

Improvisasjon kommer fra det latinske ordet «improvisus» som betyr uforutsett, uventet, plutselig. Framtiden er et ukjent landskap, og derfor er improvisasjon et nyttig verktøy for å bevege seg inn i dette landskapet.

Å fysisk improvisere ideer om hvordan fremtiden kan se ut, og virkelig sette seg inn i hvordan det er å leve i en slik framtid, med alt det innebærer, krever at vi bruker mer av oss selv enn om vi bare sitter rundt et bord og snakker om det. Inntrykkene blir sterkere når flere sanser stimuleres, og vi bruker hele kroppen, ikke bare intellektet. Da blir det også lettere å se hvilke justeringer som bør gjøres i scenarioene, og hvilke framtider vi ønsker og ikke.

Kreativitet og nye ideer

De som improviserer scenarioene, vil sitte igjen med sterkere inntrykk av hvordan det kan være å leve i en slik framtid. Dette kan virke både motiverende og avskrekkende, og dermed være viktig for det videre arbeidet fordi det fører til et større engasjement både hos dem som formidler, og dem som ser på. Det kan også føre til mer kreativitet og nye ideer som kan gi et godt utgangspunkt for handling og innovasjon.

Fra Framtidsfabrikken i London, i regi av Metis Arts, med tittelen «We know not what we may be.

Foto: David Sandison

Hva bygger metoden på?

Scenariotenkning har eksistert lenge, men vi ser det likevel sjelden brukt i en medvirkningssammenheng. Med dette arbeidet vil DOGA fremme bruk av scenario som en metode for en innovativ stedsutvikling. Vi har hentet inspirasjon fra flere mer og mindre allerede etablerte metoder:

Collective Scenarios: Rehearsing, predicting and speculating on climate futures

Universitetet i Sheffield

En metode utviklet av professor i arkitektur Renate Tyszcuk.

Factory of the Future

Metis Arts

Scenarioarbeid med metoder fra teaterets verden. Designet og ledet av Zoë Svendsen, foreleser i drama og skuespill ved Universitetet i Cambridge.

Fremtidsscenerier

Dansk Design Center.

Beskrivelse av og verktøy for en scenarioprosess.

Future faceting

Arkitektur- og designhøgskolen i Oslo (AHO)

Hvordan bruke interaktivitet og tjenstedesign i scenarioarbeid.

Future Modeling

Knoweaux Applied Futures

Metoder for framtidspanlegging utviklet av Carl Manuel Funk og Amrei Andrasch.

Om Rurale framtider

Pilotprosjektet Rurale framtider springer ut fra to tidligere prosjekter i DOGA: Framtidslaboratoriet og Framtidsfabrikken. Begge prosjektene tok i bruk ulike scenariometoder, og kom frem til ulike resultater.

Framtiden for Distrikts-Norge

Vi tok utgangspunkt i Distrikts-Norge, og utfordringene mange distriktskommuner har med å skape levende lokalsamfunn der folk ønsker å leve og bo, og der de kan finne gode jobber. En nøkkel til god stedsutvikling er å se det i sammenheng med utvikling av et lønnsomt næringsliv og attraktive arbeidsplasser.

I et prosjekt om fremtiden var det en selvfølge å involvere ungdom. Vi samarbeidet med Ungdommens distriktspanel i regi av Distrikts-senteret og Unge stemmer, en gruppe unge voksne som alle hadde deltatt i Nye stemmer: En perspektivmelding fra unge voksne i Nord-Norge. Det viser seg også at svært få i millenniums-generasjonen (de som er født mellom 1980 og 1995) opplever at de medvirker i samfunnsutviklingen. Dette kom fram i undersøkelsen Medbestemmelse Millennials gjennomført for DOGA av Opinion i 2019/2020.

Prosjektteam

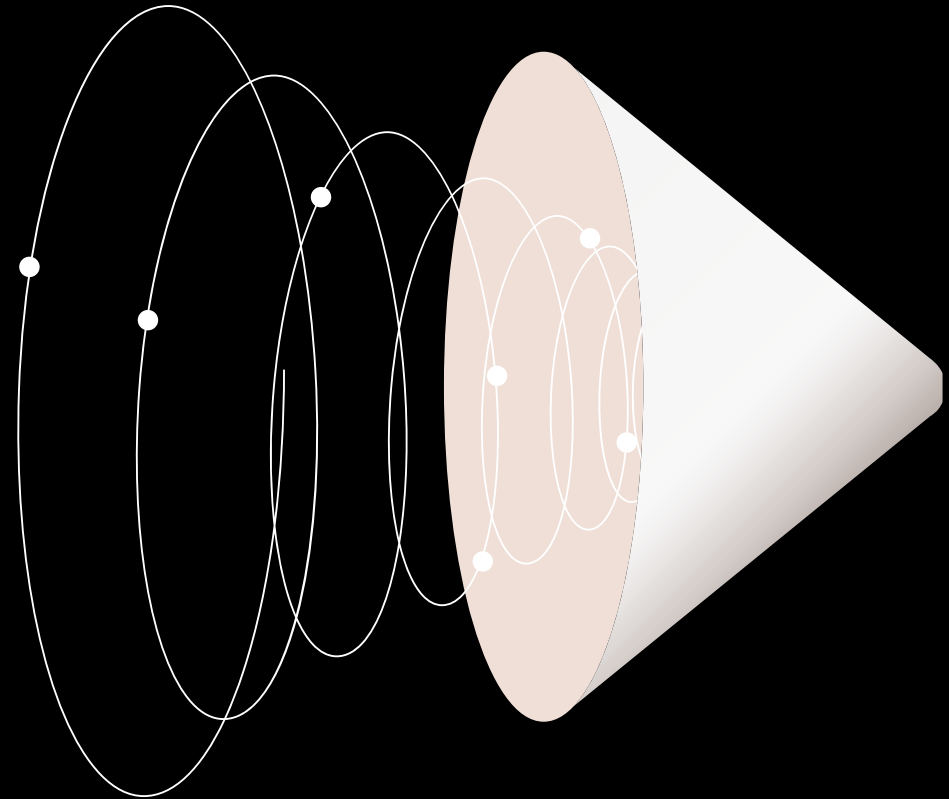
DOGA: Prosjekt- og prosessleder Chris McCormick
Unge stemmer: Prosjektleder Ingvild Brox Kielland
Growlab: Dokumentasjon og bistand ved Mads Pålsrud
Cecilie Sachs Olsen, faglig ekspert på scenarioarbeid og byforsker, Norsk Institutt for By- og Regionalforskning (NIBR)/OsloMet

Foto: Sverre Chr. Jarild

Del 2

Framtidsscenario i praksis

Framtidsscenario i praksis

Framtidsscenario kan brukes i både medvirknings- og samskapingsprosesser. Det er en demokratisk, kreativ og involverende metode som er åpen for alle. Både innbyggere, kommuneansatte, næringslivsaktører, organisasjoner og politikere kan og bør inviteres med. Det skal være lav terskel for å delta, og prosessen kan designes og tilpasses ulike forutsetninger.

Framtidsscenarioer beskriver framtider med nye antagelser som har mening og er relevant for deltagerne. Deltagerne skal sette seg inn i den nye framtiden, og utforske hvordan det er å leve der. De skal bruke hele kroppen, og koble seg på den kollektive kreativiteten i gruppen for å skape dypere innsikt i hvordan livet kan være i det scenarioet de har skapt. Det ultimate målet er å komme fram til hvilke handlinger som må til for å realisere en ønsket framtid.

På de neste sidene skisserer vi opp en måte å jobbe med scenario på som resulterer i handlinger, ikke bare ord.

Framtidsscenario vs. framtidswerksted

Framtidsscenario må ikke forveksles med metoden «Framtidswerksted» som er å finne på FolkeTråkk – DOGAs digitale plattform for medvirkning i planprosesser. Her er det samlet mange ulike metoder for medvirkning, og her vil også Framtidsscenario bli inkludert.

Forskjellen på de to metodene er at Framtidswerksted tar utgangspunkt i deltakernes individuelle drømmer om hvordan stedet, nærmiljøet eller samfunnet burde se ut og være, mens Framtidsscenario tar utgangspunkt i en helt ny framtid med nye antagelser.

Gjennomføring: Slik gjør du det!

Her får du vite mer om hvordan en scenarioprosess kan og bør legges opp. Det skal være til nytte og inspirasjon både for deg som skal lede en slik prosess, og for deg som skal bestille denne typen kompetanse.

Metoden består av tre moduler. Modulene kan gjennomføres både fysisk og digitalt, eller en kombinasjon av begge.

De tre modulene er:

- 1 Skaffe innsikt**
Innhenting og prosessering av relevant bakgrunnsdata og -informasjon.
- 2 Utforme framtidsscenarioer**
Skape, forme og iscenesette mulige framtider.
- 3 Konkretisere og realisere**
Hente ut essensen av framtidsscenarioet, konkretisere det og identifisere hva som må til for å realisere det.

Hvem kan delta?

Alle fra 10 år og oppover.

Hvor lang tid vil det ta?

Alt fra fem timer til tre dager, alt etter behov og formål.

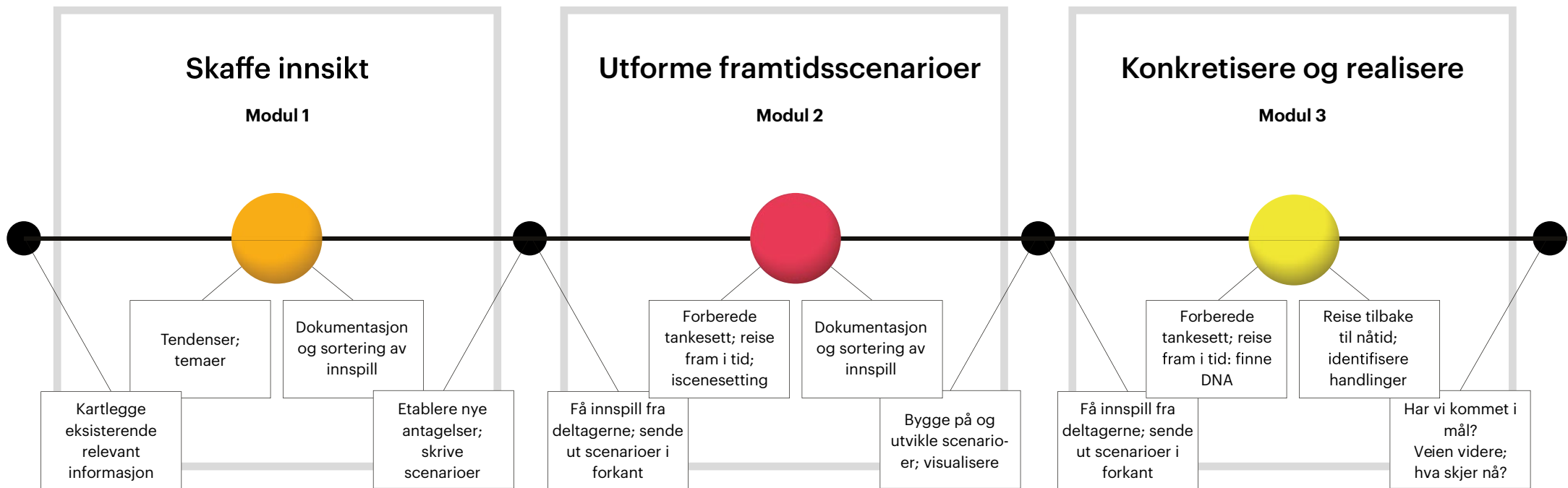
Hvor mange kan delta?

I prinsippet er det ingen begrensning på antall deltagere så lenge det er nok prosessledere.

Personell

Det trengs 1 til 3 prosessledere pr. 10 til 25 deltakere.

Prosesskart

I denne modulen skal du som prosessleder, sammen med deltagerne i workshopen, skaffe den innsikten som skal til for å utforme gode framtidsscenarioer. Ved å følge de seks stegene nedenfor, vil dere ende opp med de scenarioene dere skal jobbe videre med i modul 2.

- 1 Sett et tydelig mål** sammen for hva dere skal oppnå i workshopen. Resultatet av workshopen skal danne grunnlaget for framtidsscenarioene.
- 2 Velg et år** mellom 15 og 30 år fram i tid. Det er viktig at det valgte året er såpass langt fram i tid at det er lett å rive seg løs fra både fortid og nåtid. Samtidig må det være et år vi selv skal oppleve.
- 3 Kartlegg eksisterende bakgrunnsinformasjon** relatert til prosjektets mål. Identifiser relevante temaer som teknologi og identitet, og tendenser relatert til dem for å få en idé om hvordan mennesker og verden vil utvikle seg framover.
- 4 Utforsk temaer og tendenser** sammen med deltagerne.
- 5 Etabler nye antagelser** for framtiden, på bakgrunn av tendensene dere fant i punkt 4.
- 6 Skriv framtidsscenarioene ut** i en fortellende form.

Eksempler på antagelser

I prosjektet Rurale framtider kom gruppen fram til disse antagelsene for 2040:

- Pandemien er fortid, men har radikalt endret samfunnet, særlig arbeidsforhold, mobilitet og holdning til helse.
- Vi har måttet foreta store endringer i måten vi lever, bor og bygger på for å takle klimaendringene.
- Å føre tilbake og bevare biologisk mangfold er en hovedprioritet
- Vi har etablert en mer bærekraftig økonomi som tar hensyn til økosystemet og sørger for at menneskelig aktivitet holder seg innenfor planetens tålegrenser
- Vi har blitt flere eldre og det fødes færre barn. Samtidig har befolkningen økt betraktelig som følge av flyktninger fra land som er hardest rammet av klimaendringene
- Vårt forhold til offentlige instanser er endret. Vi har beveget oss fra servicesamfunnet (hvor brukeren er en kunde og det er fokus på medvirkning) til fellesskapsamfunnet (hvor brukeren er en innbygger og det er fokus på samskaping).

For å sette antagelsene i kontekst ble de koblet til den såkalte «smultringmodellen» – en modell for bærekraft utviklet av Oxford-økonomen Kate Raworth.

Den økologiske tålegrensen for planeten er ytterkanten av smultringen. Tålegrensen for sosial bærekraft er den indre ringen. Området mellom disse to sirkelene, selve smultringen, kalles «den trygge og rettferdige sonen for menneskeheten». Denne sonen dannet rammen for de ulike scenarioene som ble laget.

Eksempler på temaer og framtidsscenarioer

I prosjektet Rurale framtider utformet gruppen framtidsscenarioer ut fra temaene teknologi, samfunnsdebatt og verdier, fleksibilitet og identitet. Nedenfor er scenarioene de kom fram til innenfor hvert av temaene.

Teknologi

Teknologiske fremskritt har gitt oss nye redskaper og verktøy for kommunikasjon, utdanning, arbeidsmetoder, forvaltning av naturressurser og bekjempelse av sykdommer som kreft. Samtidig er det innført strenge lover som sikrer en etisk bruk av teknologien i forhold til for eksempel personvern, overvåkning og manipulering av informasjon. Sosiale medieplattformer som Facebook har måttet legge ned som følge av en rekke søksmål for brudd på personvernregler og for aktiv manipulering av brukerne. I stedet har det oppstått nye sosiale plattformer som er drevet av samfunnsmessige behov fremfor markedskrefter. Dette har for eksempel bidratt til å skape en ny forståelse av sammenhengen mellom menneskehetens helse og planetens helse. Det er vanlig at kommuner ansetter "greenfluencers" for å kommunisere med befolkningen angående klimaspørsmål, og det er satt opp innovasjonshub-er i hvert distrikt for kontinuerlig å utvikle, teste og implementere løsninger på dagens utfordringer.

Samfunnsdebatt og verdier

Etter eksplosjonen av «fake news» i 2020-årene, står kritisk tenkning høyt på dagsordenen. Det er en utbredt forståelse av at kritikk ikke lenger handler om feilaktig eller falsk informasjon, men om å forstå de underliggende forholdene og logikken som gjør at noen argumenter fremstår som overbevisende og sanne. Å se ting i sammenheng, fremfor som isolerte påstander eller hendelser, har vært viktig for å bevare demokratiet. Aldri har det vært mer inspirerende og morsomt å delta i utviklingen av samfunnet.

Særlig Nord-Norge har vært en spennende arena for dette på grunn av det tette forholdet folket der har til naturen, og kraften som ligger i det. Det er fire måneder til lokalvalget og hele samfunnet deltar aktivt i forberedelsene. Samfunnsdebatten har tatt nye former, og er nå en kreativ arena for kunst, kultur og mangfold som bringer sammen offentlige og private aktører i en forenende fremfor polariserende politikk. På åpenhet går på bekostning av lokal identitet og tradisjoner, mens forkjempere hyller kommunene for å skape tilhørighet for mange forskjellige identiteter og mennesker.

Fleksibilitet

Tempoet er høyt i 2040. Tilpasningsdyktighet er en hovedprioritet for individer, organisasjoner og institusjoner. Mens man før ønsket å forutse og kontrollere usikkerhet, er det nå mye viktigere å kunne improvisere for å takle usikkerhet. Improvisasjon har blitt et eget fag i grunnskolen. Det legges vekt på at improvisasjon handler om samarbeid, og det å være åpen og ta ansvar i mange ulike situasjoner. Mottoet er: «Vi må koordinere, ikke konkurrere.» I utdanning og på jobb legges det også vekt på å ha en «freelanceinnstilling», altså være i stand til å jobbe på usikkert grunnlag, improvisere og bruke de ressursene man har, fremfor hele tiden å skape noe nytt.

Det finnes et globalt nettverk av lærere som kan undervise på flere språk hele døgnet. Dette åpner opp for et mangfold av perspektiver og tilbyr alternativer til et vestlig verdenssyn og utdanningsystem. Elevene er gode til å navigere mellom og forstå perspektiver som skiller seg radikalt fra deres egne. Utdanningen har også knyttet seg nærmere til næringslivet, slik at praktisk jobberfaring kan telle som skoletimer. Arbeidsdagen er fleksibel, og det finnes døgnåpne barnehager. Man har sjelden en fast arbeidsplass å gå til, men forflytter seg mellom hjemmekontor, co-working spaces, og offentlige fysiske og digitale «arbeidsrom».

Identitet

De siste årene har det vært viktig å skape rom for en mangfoldig identitetsutfoldelse, både i byen og på landet. For å gjøre steder attraktive for innbyggerne reklamerer kommuner med moteord som åpenhet, toleranse, trygghet og tillit. Kritikere peker på at åpenheten går på bekostning av lokal identitet og tradisjoner, mens forkjempere hyller kommunene for å skape tilhørighet for mange forskjellige identiteter og mennesker.

Facebook er lagt ned på grunn av distribusjon av falske nyheter og brudd på privatlivets fred. De unge forstår ikke hvordan deres foreldre kunne være så opptatt av å få 'likes', det er jo bare en tom tomme opp uten noen form for konstruktiv tilbakemelding.

Identitet knyttet til fag og karriere er også i endring. Organisasjoner er opptatt av full transparens i verdikjedene, og man kan sjekke alle mulige data knyttet til arbeidsforhold, forurensing, regenerativ bærekraft osv. Dette for å styrke omdømmet og tiltrekke seg de beste medarbeiderne.

Et viktig spørsmål er hvordan identitetsutfoldelse henger sammen med fellesskap og samarbeid, og hvordan vi forholder oss til dyr og andre levende vesener i spørsmål rundt identitet.

I denne modulen skal vi reise fram i tid, og sette oss inn i hvordan det er å leve i de framtidsscenarioene som har blitt skapt. Hensikten er at deltagerne skal få mer eierskap til scenarioene gjennom å føle dem på kroppen.

- 1 Forbered deltagerne** på reisen inn i framtiden. Send dem de nye antagelsene og framtidsscenarioene som ble utarbeidet i modul 1 i forkant av workshopen.
- 2 Gjør oppvarmingsøvelser** som skal aktivere det riktige tankesettet. Øvelsene skal:
 - styrke gruppens evne til samskaping
 - skape friksjon og kreativitet med bruk av paradokser/motsetninger
 - få fram ulike perspektiver framfor å ha fokus på det som er rett eller galt
- 3 Reis fram i tid** sammen med deltagerne og utforsk de nye antagelsene og framtidsscenarioene gjennom dialog. Her er det viktig å få opp ulike meninger og oppdage mulige paradokser.
- 4 Få deltagerne til å lage og iscenesette en historie** og lager en historie, med bruk av improvisasjon, om hverdagen i livet til en fiktiv karakter (eller flere) som lever i denne framtiden. Når hele kroppen tas med inn i framtiden åpnes det opp for mer kreativitet, kritisk tenkning og eierskap til scenarioet.

- 5 Presenter scenarioene** for hverandre, og diskuter i plenum.
- 6 Bygg på og juster antagelser og scenarioer** basert på det som har kommet opp i workshopen. Utbroder scenarioene i tekst og (hvis mulig) film for videre kommunikasjon.

«
Når vi jobber med framtidsscenarioer på denne måten er det viktig å legge vekt på det performative – det vil si improvisasjon, lekenhet og frihet. »

Cecilie Sachs Olsen

Eksempel på konkretisering

Fra prosjektet Rurale framtider.

For å konkretisere scenarioene ble det laget to enkle filmer. I hver film er det en profesjonell skuespiller som spiller et menneske som lever i den framtiden gruppen hadde sett for seg i workshopen. Filmene bidro til å gjøre scenarioene mer levende for deltagerne og fungerte som en oppsummering og visualisering av prosessen. De ble også et godt utgangspunkt for neste modul.

Denne fasen handler om å hente ut essensen av framtidsscenarioet for videre arbeid. Det vil si å konkretisere ved å gå steg for steg tilbake til nåtiden, og identifisere hvilke grep som må tas for å realisere den aktuelle fremtiden.

Denne modulen er særlig inspirert av Knoweaux Applied Futures og prosessen "Backjumping" som de har utviklet.

- 1 Send ut oppdaterte framtidshistorier** til deltakerne i forkant.
- 2 Bli kjent med scenarioene.** Diskuter i grupper. Bli enig om hvilke elementer som er viktige å ha med i fremtiden, og hvorfor. Vær kritisk!
- 3 Finn framtidens DNA** – det vil si de viktigste byggesteinene i scenarioene. Framtidsscenarioer kan være komplekse, men når dere har tatt dem fra hverandre og identifisert hvert enkelt element, blir det enklere å jobbe videre.
- 4 Spor DNA-et tilbake til nåtiden.** Dette kalles også «backjumping». Ligger DNA-et latent i dagens samfunn allerede, eller må det skapes fra grunnen av? Hvilke grep må vi ta i dag og i årene framover for å realisere framtidens DNA? Identifiser hvordan dagens samfunn kan jobbe med DNA-et for å skape en ønsket framtid.

5 Deltakerne kartlegger og identifiserer hvordan de selv kan bidra i arbeidet med å realisere framtidsscenarioet. Hvilke handlinger trengs de neste tolv månedene for at de kan få oppleve den fremtiden de ønsker seg? Få deltagerne til å engasjere seg og være aktivt med i diskusjonen.

6 Kartlegg og identifiser hvordan alle innspill fra deltagerne kan ha en effekt i pågående planer, prosjekter og initiativer.

7 Følg opp og koordiner over tid.

Eksempel på backjumping

Fra prosjektet Rurale framtider.

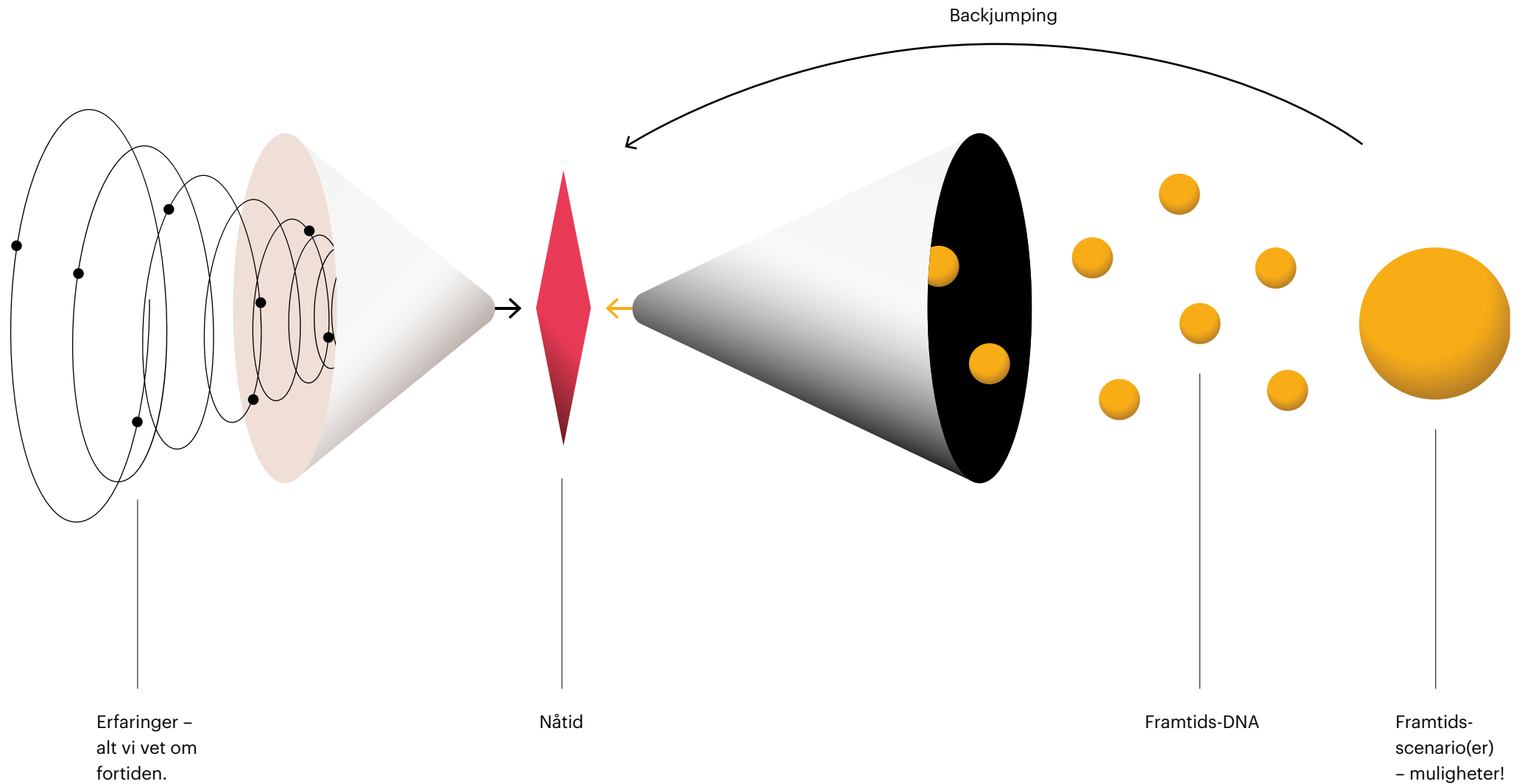
I scenarioet rundt temaet teknologi, beskrev gruppen et framtidsbilde med robust og rettferdig etikk og eierskap rundt offentlig og kommersiell bruk av egne personlige data. DNA-et ble identifisert som tillit, transparens og frihet.

Backjumping: Hva trengs i dag for å styrke og utvikle DNA-et? Her kom gruppen fram til:

- Sosialt entreprenørskap må få bedre vilkår og høyere status.
- Identitet og etikk må innføres som fag i skolen, og ta opp reelle opplevelser og trender i samfunnet.
- Det må forskes mer på demokrati og medvirkning på alle nivå i samfunnet, direkte knyttet til systemutvikling.

Backjumping

Illustrasjonen er inspirert av Knoweaux Applied Futures

Veien videre

Framtidsscenario er et verktøy. Hvordan vi bruker dette verktøyet og hvilke intensjoner vi har når vi bruker det, har mye å si for utfallet. Hvis vi klarer å koke ned resultatene av en framtidsscenarioopprosess til konkrete handlinger, skape eierskap til handlingene og følge dem opp, er potensialet stort.

Lykke til med å skape fremtiden!

Foto: Unsplash/SpaceX